

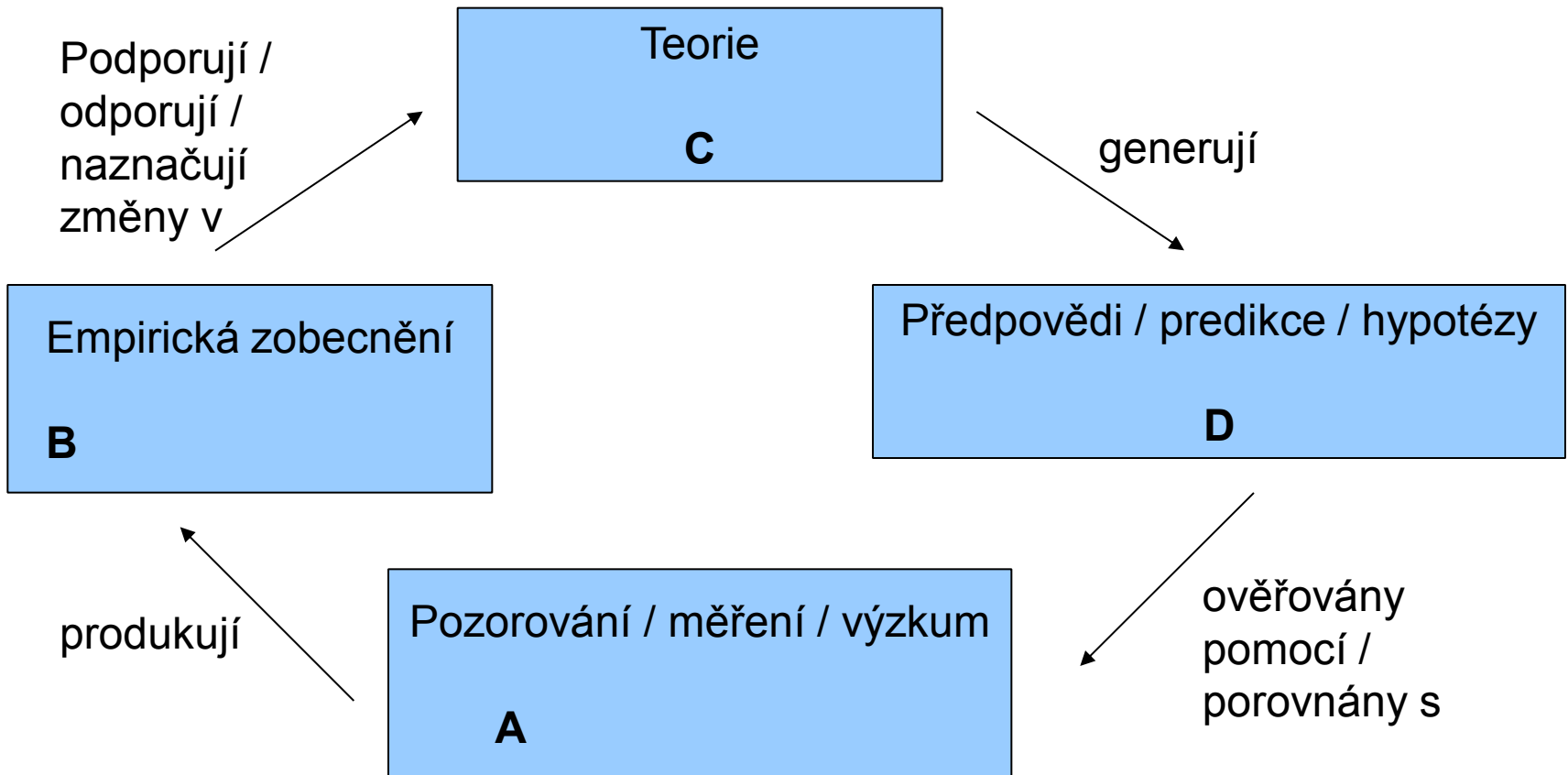
A-4. Teorie a výzkum

Kvantitativní výzkum

SPP 118

2014

Vědecký proces

Výzkumník něco vidí (A), dále zkouší popsat a vysvětlit co vidí (A-B), pak se snaží udělat předpovědi na základě své teorie (D-C), které pak znovu porovnává s tím co vidí (D-A).

Deduktivní a induktivní argumentace / zdůvodňování

- Deduktivní (přístup „testování teorie“*)
- Pokud Jana je členem odborů, pak bude volit Demokraty.
- Jana je členkou odborů.
- Pak, Jana volí Demokraty

- Induktivní (přístup „výstavba teorie“*)
- Hubert, Walter a Jana, kteří jsou členy odborů, volí Demokraty.
- Proto, všichni členové odborů volí Demokraty.

*De Vaus

Zdůvodňování / Inference

= pokus učinit závěry o řádu empirického (zkušenostního, smyslového) světa na základě pozorování / evidence

Výraz

Nejjednodušší element
Má vlastnost/význam/smysl
Nelze posuzovat pravdivost
=koncept, slovo
př. pes

Výrok / tvrzení

= soud o výrazu / výrazech
Tvrzení (oznamovací věta)
Pravdivý / nepravdivý
př. Pes je savec

Abstraktní tvrzení

- Několik výrazů formuje abstraktní tvrzení z kterých jsou odvozeny pozorovatelné události

Druhy abstraktních tvrzení

1. hypotézy - pokud pozorovatelné predikce nebyly ještě testovány/ověřeny
2. Empirická zobecnění– hypotézy odvozené přímo z pozorování
3. Zákony– empirická zobecnění které byly opakovaně ověřovány a jsou široce přijímány jako platné

Zákony, vysvětlení a predikce /předpověď

- a) Je-li objem plynu konstantní, a teplota vzroste, pak se tlak plynu zvýší (Boylův zákon).
- b) Pokud plní člověk jednoduchý úkol, pak bude jeho výkon lepší v přítomnosti druhých než o samotě.

změna v 1. sadě událostí (teplota plynu / přítomnost druhých) je následována změnou v 2. sadě (tlak plynu / výkon člověka), za určitých podmínek/předpokladů (konstantní objem / jednoduchý úkol)

Teorie

- slouží k vysvětlení zákonů, hypotéz a empirických zobecnění,
 - Pokouší se odpovědět na otázku „proč“?

Např. Proč **Je-li objem plynu konstantní, a teplota vzroste, pak se tlak plynu zvýší?**

Protože:

- 1. Zvýší-li se teplota (A), zvýší se kinetická energie plynných částic (B).
- 2. Jakmile B, zvýší se rychlost pohybu částic (C)
- 3. Jakmile C, ale není jim umožněno cestovat dále protože nádoba má konstantní objem, narážejí do vnitřních stěn nádoby častěji a s větší razancí (D)
- 4. Jakmile D, tlak na stěny nádoby se zvyšuje (E)
- 5. **A proto, je-li objem nádoby konstantní (předpoklad), pak jakmile se zvýší teplota (A), zvýší se tlak (E).**
= kinetická teorie plynů

Teorie

- **Cíl teorie** = vysvětlit co nejširší spektrum jevů v reálném světě
 - **Jak toho dosáhnout?**
 1. Vysokou mírou abstraktnosti
 2. Malým množstvím předpokladů / podmínek
- **Pozor!** Potvrzení predikce není dostačující podmínkou pro potvrzení teorie
- **Proč?** Protože může existovat více teorií, které vysvětlují dané empirické pravidelnosti a které produkují stejné predikce.

př. **Teorie sociální podpory**

- Přítomnost druhých podporuje výkon při jednoduchých úkolech,
- **1. protože pouhá fyzická přítomnost druhých zvyšuje člověkovu fyziologické podráždění / vzrušení / aktivitu**
 - **vs.**
- **2. protože člověk věří, že přítomní lidé posuzují a hodnotí jeho chování / výkon**

Testování teorie

- Skrze sadu hypotéz: použitím deduktivní logiky vytvoříme sadu hypotéz, které testujeme na datech v terénu. Pokud je teorie pravdivá pak musí nastat určité skutečnosti v reálném světě.
- Příklad: Ne rozvod sám o sobě ale úroveň konfliktu mezi rodiči ovlivňuje pohodu dítěte (teorie rodičovského konfliktu)
- Pokud je pravdivá, pak musí platit že (hypotézy):

	Rodiče rozvedeni	
Úroveň konfliktu	NE	ANO
NÍZKÁ	(a)	(b)
VYSOKÁ	(c)	(d)

- 1) Děti v situace „a“ a „b“ budou stejně „v pohodě“
- 2) Děti v situaci „c“ a „d“ budou stejně „v nepohodě“
- 3) Děti v situaci „c“ si povedou hůř než v situaci „a“ (totéž u „d“ vs. „b“)
- 4) Děti v situaci „b“ si povedou lépe než děti v situaci „c“
(totéž u „a“ vs. „d“)

Další teorie

- Hakimina teorie preferencí (*Hakims preference theory 2000,2003*) – *rodinná politika, porodnost*
 - *3 typy žen: zaměřené na rodinu (20%), na práci (20%), adaptivní – kombinace práce a rodiny (60%)*
 - *Různé typy – různé nástroje rodinné politiky*
 - *Různé typy – různá úroveň fertility*

př. hypotéz: pokud je teorie pravdivá, pak ženy zaměřené na rodinu budou mít více dětí než ženy zaměřené na práci
- *V ČR testoval Rabušic a Chromková-Manea (Rabušic a Chromková-Manea 2007: Hakims preference theory in the czech context)*

Typologie jako prediktor fertility

Table 4 Fertility indicators by age groups and Hakim's typology in the Czech Republic – mean number of children

Age group	Work-centred women			Adaptive			Home-centred women		
	CNCH ^{I)}	NOCH ^{II)}	HCF ^{III)}	CNCH	NOCH	HCF	CNCH	NOCH	HCF
20-29 let	1.38	1.68	1.82	1.45	1.73	1.88	1.57	1.76	1.64
30-40 let	1.78	1.37	1.76	1.90	1.34	1.92	2.01	1.74	1.89

Source: Data file MPR 2005.

Note: ^{I)} CNCH – current number of children (mean); ^{II)} NOCH – number of other children (mean); ^{III)} HCF – hypothetical completed fertility.

Table 5 Perception of the value of children by Hakim's typology in the Czech Republic, share of responses agreeing with the statement (N = 1232), in %

Statement	Work-centred women	Adaptive	Home-centred women
To have fulfilment in life, a person must have children	91	93 + + +	79 - - -
Today's world offers many opportunities for achieving fulfilment in life that a child is no longer actually necessary	9	7 - - -	21 + + +

Table 6 The average number of children of women aged 36+ by Hakim's typology

Age group	Work-centred women	Adaptive	Home-centred women	N
36+	1.54	1.82	1.59	1.73 (N = 289)

Source: Data file MPR 2005.

Zdroj: Rabušic a Chromková-Manea 2007

Typologie jako prediktor postojů k nástrojům rodinné politiky

Table 7 Hakim's typology and the family policy measures that female respondents in the Czech Republic consider the most important for helping them combine work and family responsibilities (in%; the measures are listed according to the preferences of work-oriented women)

Measures	Work-centred women	Adaptive	Home-centred women
Extending paid maternity leave at 90% of the previous wage	42	48	57
Significantly increasing the child allowance	42	41	50
Support for flexible working hours or part-time work	38	32	20
Reducing the taxes of people with minor children	28	28	28
Reducing the costs of child education	23	20	20
More affordable housing for families with children	23	22	28
Increasing the number of nurseries and kindergartens	19	15	10
Stronger measures against unemployment	16	22	20
Ensuring adequate availability of childcare facilities for school-age children	14	8	5
Increasing the birth benefit	12	18	24
Better job protection legislation for parents	11	10	5
The existence of newlywed loans	10	11	13
Requiring employers to allow mothers/fathers with children under the age of 10 to have 1-2 days off every month	9	7	8
Reducing the length of parental leave, increasing the parental allowance	6	10	9
Making kindergartens and nurseries more affordable	4	5	3
Allowing the father to be on parental leave instead of the mother	3	3	1

Source: Data file MPR 2005.

Zdroj: Rabušic a Chromková-Manea 2007

Další teorie 2

- Herzbergova dvoufaktorová teorie (*Herzberg two-factor theory 1959*) pracovní spokojenosti
 - Nespokojenost nelze měřit na jedné škále
 - Hygienické faktory: vztahy, podmínky, peníze, jistota (nespokojenost vs. absence nespokojenosti)
 - Motivační faktory: uznání, úspěch, postup, práce samotná (uspokojení vs. absence uspokojení)
 - Uspokojení hygienických faktorů vede k prevenci nespokojenosti (*disssatisfaction*) a špatnému výkonu ale pouze uspokojení motivačních faktorů vede k lepšímu než standardnímu výkonu.

Výzkumné otázky a hypotézy

Výzkumné otázky

Snižuje počet doktorů a poměr doktorů specialistů úmrtnost?

Jsou v manželství muži při konverzaci více náchylní k používání negativního chování jako stěžování, kritizování, obrana atd. než ženy?

Stimulují domácí investice v chudých zemích ekonomický růst více než zahraniční investice?

Hypotézy

= předběžné odpovědi na výzkumné otázky

Hypotézy

= očekávaný ale nepotvrzený vztah mezi dvěma nebo více proměnnými

- hypotéza by měla spekulovat o

- 1) podstatě vztahu – tj. indikovat která proměnná predikuje / předpovídá kterou
- 2) formě vztahu - tj. jak změna v jedné proměnné je vztažena ke změně v druhé proměnné

Např. hypotézou „**Vzrůst ve vzdělání bude mít za následek pokles v předsudečnosti**“ říkáme, že

- 1) vzdělání predikuje předsudečnost
- 2) jakmile se vzdělání zvýší, předsudečnost se sníží

Formy hypotéz (1)

1. „Pokud-pak“ výrok (podmíněný výrok)

Podmínka (kategorie proměnné) která následuje po „pokud“ způsobuje podmínku (kategorii proměnné) která následuje po „pak“

Např. Pokud je člověk vysoce vzdělaný, pak bude vykazovat nízkou míru předsudečnosti.

2. Matematický výrok

$Y = f(X)$, čteme že Y je funkcí X

např. předsudečnost je funkcí vzdělání

- v podstatě podmíněný výrok, protože $Y = f(X)$ říká, že pokud (a pouze pokud) X má tuto hodnotu, pak Y bude mít tuto hodnotu

další např. $E = mc^2$

(energie je rovna hmotě krát rychlosti světla na druhou)

Např. Předsudečnost = 10 - ½ vzdělání

Formy hypotéz (2)

3. kontinuální výroky

Čím větší X, tím větší Y

(vzrůst v jedné proměnné bude následovat vzrůst v druhé)

Např. „Čím vyšší vzdělání, tím nižší předsudečnost“ nebo trochu jinak „Jakmile se vzdělání zvýší, tak se předsudečnost sníží“

4. výroky rozdílu

Např. „Lidé s vysokým vzděláním budou vykazovat nižší míru předsudečnosti než lidé s nízkým vzděláním“

Použití 3 nebo 4 závisí na typu proměnných
(3=poměrové a intervalové, 4=nominální a ordinální)

Pracovní hypotézy

- = převedení hypotéz do měřitelné podoby
- Př. Co je předsudečnost?
- Jaké jsou měřitelné indikace předsudečnosti?
- Př. Hypotéza:
- *„Čím více podnětů týkajících se politiky osoba dostává, tím vyšší je pravděpodobnost, že bude participovat v politice“*

-Nezávisle proměnná: expozice politickým stimulům

- Indikace:

- Frekvence sledování politických pořadů v TV
-v rozhlase
- Čtení politických rubrik v novinách
- Politické debaty v rodině
-s přáteli
- Odebírání nebo četba politicky orientovaných periodik
- Atd.

-Závisle proměnná: míra politické participace

- Indikace:

- hlasování ve volbách
- členství v politické straně
- podílení se na předvolební agitaci
- členství v sociálních sdruženích (feministických, environmentálních..)

.....Pracovní hypotézy

- *„Lidé, kteří čtou pravidelně politické rubriky, hlasují ve volbách častěji, než osoby které nečtou“*
- *„Lidé kteří sledují politické pořady jsou častěji aktivními členy politické strany než ti, kteří nesledují“*
- *..atd.*

Teorie redukce nejistoty skrze rodičovství (*Friedman et al. 1994*)

3 základní strategie redukce nejistoty: zaměstnání, manželství a rodičovství.

Rozvod ohrožuje manželství. Proto ti, kteří čelí objektivně vyššímu riziku rozvodu mají větší potřebu redukovat nejistotu, a budou pravděpodobněji než jiní vyhledávat rodičovství jako jeden z alternativních prostředků redukce nejistoty.

Výzkumy ukazují, že tři typy manželství jsou náchylnější k rozvodům: páry pocházející z různých náboženských, sociálních a vzdělanostních vrstev, lidé z nižších sociálních vrstev, a lidé, kteří vstupovali do manželství v nízkém věku.

<i>předpoklad</i>	<i>hypotéza hlavní</i>	Hypotézy pracovní
Lidé usilují o snížení nejistoty	HA 1 Objektivní riziko rozvodu má pozitivní efekt na časování rodičovství	?

<i>předpoklad</i>	<i>hypotéza hlavní</i>	Hypotézy pracovní
Lidé usilují o snižování nejistoty	HA 1 Objektivní riziko rozvodu má pozitivní efekt na časování rodičovství	<p><i>Např. Čím vyšší vzdělanostní rozdíl mezi partnery, tím vyšší pravděpodobnost narození dítěte</i></p> <p><i>Nebo</i></p> <p><i>Čím nižší věk partnerů v době uzavření manželství, tím dříve (od uzavření manželství) se jim narodí dítě.</i></p> <p><i>Nebo</i></p> <p><i>Je-li jeden z rodičů katolík a druhý ateista, budou mít dříve dítě než nábožensky homogenní páry.</i></p>